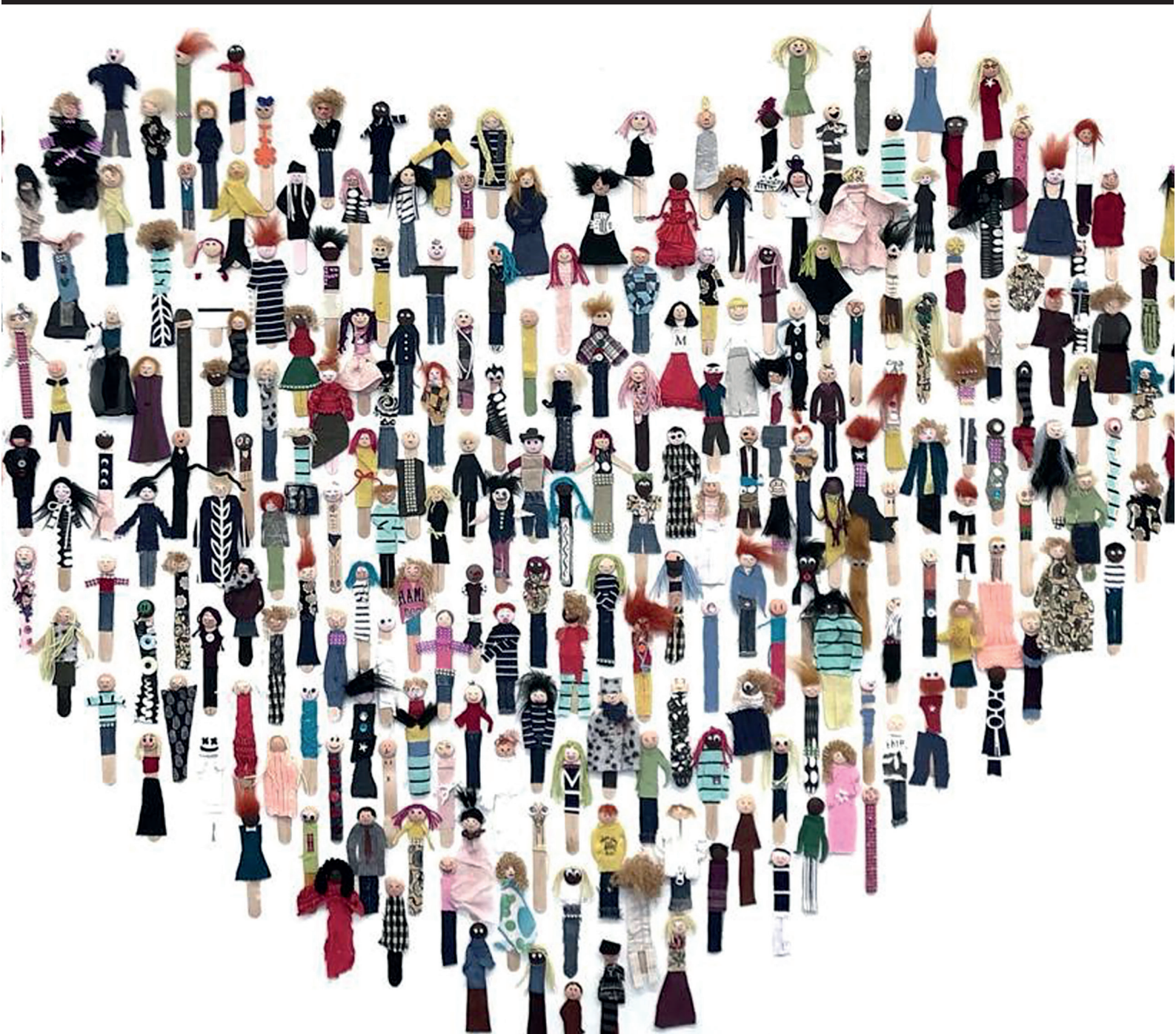

SVEPS UNGDOMSVERKSTAD
EN KARTLÄGGNING AV VERKSTADENS
VERKSAMHET, FÖRUTSÄTTNINGAR
OCH FRAMTIDSVISIONER

VERONICA SALOVAARA

Veronica Salovaara

Sveps ungdomsverkstad - En kartläggning av verkstadens verksamhet,
förutsättningar och framtidsvisioner

Layout: Torbjörn Stoor

Tryckt av Oy Nord Print Ab, Helsingfors 2021

Ab Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området (FSKC)

FSKC Rapporter 2/2021

Helsingfors 2021

ISBN 978-952-7078-33-4 (PDF)

ISBN 978-952-7078-34-1 (HTF)

Innehåll

1.	Bakgrund och syfte med kartläggningen	8
2.	Frågeställningar och metod	10
3.	SVEPS ungdomsverkstad	14
3.1.	Målsättningen med verksamheten	15
3.2.	Verksamhet	16
3.3.	Att inleda verksamheten	24
3.4.	Arbetsättet och stödet	28
3.5.	Att komma vidare	36
4.	Framtidsvisioner och utmaningar	40
5.	Sammanfattning	48
6.	Referenser	50

1 Bakgrund och syfte med kartläggningen

Sveps ungdomsverkstad är den enda svenskspråkiga ungdomsverkstaden i huvudstadsregionen. Sveps inledde sin verksamhet år 1996, men med betydligt färre resurser och med en betoning på media för unga. De som deltog i verkstaden då var unga som var intresserade av att studera media och grafisk design. Sveps har under de senaste 25 åren kontinuerligt utvecklat sin verksamhet till att motsvara samhällets krav och behov av stöd unga har, till en betoning på livshantering och livsfärdigheter. Sveps verksamhet kartlades senast år 2011 av Tapio Kuure, så behovet av en kartläggning av nuläget och framtidsvisioner är uppenbar.

Syftet med denna kartläggning är att kartlägga den nuvarande verksamheten på Sveps. Syftet är att dels beskriva det arbete Sveps gör, men också att lyfta upp det arbetssätt som är specifikt för Sveps. Kartläggningen inleddes med en diskussion tillsammans med Sveps anställda, för att höra personalens önskemål för kartläggningen. För kartläggningen intervjuades Sveps anställda, samarbetspartners och unga som deltar i Sveps verksamhet. Intervjuerna genomfördes både som individuella intervjuer och gruppdiskussioner. Ett klart önskemål från personalen var att de ungas röst skall höras, därför betonades intervjuer med unga under kartläggningsprocessen och dessutom deltog undertecknad i Startstegets verksamhet flera gånger för att bekanta sig med de unga och verksamhetssättet.

Initiativet för kartläggningen uppkom från Sveps ungdomsverkstad, och verkstaden anlätade FSKC (Ab Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området) att utföra den. I den här kartläggningen beskrivs Sveps verksamhet, arbetssättet samt framtidsvisioner, det vill säga hur Sveps borde svara på samhällets och de ungas förändrade behov och krav. Under de 25 år Sveps har varit verksam, har både samhället och de ungas behov förändrats.

Önskemålen på kartläggningen diskuterades med Sveps personal flera gånger, och specifika önskemål omfattade att höra de ungas åsikter om Sveps verksamhet samt samarbetspartners tankar om hur Sveps borde utveckla sin verksamhet. Kartläggningens upplägg och syfte diskuterades därför under flera träffar med personalen så att den ska motsvara personalens önskemål på kartläggningen och Sveps behov vid utvecklingen av verksamheten.

2 Frågeställningar och metod

Kartläggningen inleddes hösten 2020 med inledande diskussioner med personalen om kartläggningens upplägg och frågeställningar. Intervjupersonerna valdes utgående från dessa diskussioner. Materialinsamlingen påbörjades i september och pågick ända fram till januari 2021. Våren 2020 började Corona-viruset spridas i samhället och årets verksamhet präglades av pandemin Covid-19. Sveps fick omorganisera sin verksamhet till olika former av distansverksamhet. I början av hösten inledde Sveps verksamheten på plats, men i december tvingades Sveps igen att omorganisera sin verksamhet till distansverksamhet. De första intervjuerna och gruppdiskussionerna genomfördes därför på plats i Sveps utrymmen, medan intervjuerna och gruppintervjuerna i december och januari utfördes på distans, med videosamtal.

För den här kartläggningen intervjuades unga, Sveps personal och samarbetspartner. Sammanlagt deltog 11 unga, 11 samarbetspartners och samtliga av Sveps personal, 10 personer. De första intervjuerna och gruppintervjuerna utfördes i Sveps utrymmen, och i slutet av hösten så genomfördes intervjuerna på distans via Teams eller Whatsapp videosamtal på grund av de restriktioner Covid-19 förde med sig. Alla intervjuer bandades in med lov av deltagarna.

En gruppintervju utfördes med sju unga från StartSteget och individuella intervjuer utfördes med sju unga. På så sätt deltog tre unga både i individuella intervjuer och i gruppintervjun. I gruppintervjun deltog också två personer från Sveps personal. En del av de unga hade nyss börjat vid Sveps, och några hade deltagit i verksamheten i flera år. De unga som deltagit i verksamheten i flera år hade till exempel inlett verksamheten under andra stadiet, fortsatt med studier eller arbetsprövning/rehabilitering, och återvänt till Sveps för att igen inleda studier eller arbete. Flera av de unga som intervjuades individuellt hade erfarenhet av Sveps olika verksamhetsformer; uppsökare, Startsteget, NonStop och jobbcoachen och hade deltagit i verksamheten i flera år. Den yngsta deltagaren var sjutton år och den äldsta deltagaren var 28 år. Intervjuerna med de unga räckte i genomsnitt 45 minuter.

Sveps har ett brett samarbete med många samarbetspartners, så de intervjupersoner som valdes ut är nyckelpersoner som har följt med Sveps verksamhet under en längre tid. Samarbetspartners som intervjuades är kommunernas representanter, samarbetspartners från TE-byrån, socialarbetare och psykolog från Helsingfors stad och HUS, Fiskehamnens psykiatriska poliklinik och Hus psykiatriska avdelning 8, socialarbetare på servicecenter för arbetskraft TYP, samt representant från Yrkesinstitutet Practicum.

Personalen intervjuades individuellt eller i grupp beroende på verksamhetsform. Uppsökarna (4 personer), StartSteget (2 personer) och NonStop (2 personer) intervjuades i grupp och jobbcoachen och verksamhetsledaren intervjuades individuellt. Gruppdiskussionerna planerades som fokusgrupper, som möjliggör även fria reflektioner och diskussioner. Även de individuella intervjuerna möjliggjorde fria reflektioner och möjlighet att ytterligare diskutera relevanta teman som kom fram under intervjun.

3 SVEPS ungdomsverkstad

3.1. Målsättning med verksamheten

Sveps ungdomsverkstad fungerar som den enda svenskspråkiga ungdomsverkstaden i huvudstadsregionen och upprätthålls av Svenska Framtidsskolan i Helsingforsregionen Ab, Yrkesinstitutet Practicum. Sveps erbjuder verksamhet på svenska för unga i åldern 16-28 från Helsingfors, Esbo, Vanda, Kyrkslätt och Grankulla.

Ungdomsverkstäderna har två huvudsakliga uppgifter: att stöda unga i deras utveckling till självständiga medborgare och att slussa deltagare vidare till studier eller arbete (Wrede-Jäntti & Wester, 2016). För tillfället erbjuder Sveps uppsökande ungdomsarbete, gruppverksamheterna StartSteget och NonStop samt jobbcoaching. Sveps hjälper unga i ärenden som berör sysselsättning, studier, arbetsprövning och arbete. Sveps stöder unga individuellt och med gruppverksamhet, med frågor kring ekonomi, boende, socialt och psykiskt välmående samt rehabilitering.

På Sveps är målsättningen att:

förbättra svenskspråkiga ungas möjligheter till studier och arbete, att motarbeta skol- och studietrötthet, att förbättra de ungas välmående samt motarbeta utanförskap.

(från Sveps webbsida, december 2020)

Alla tjänster som erbjuds på Sveps är avgiftsfria. Det krävs inga remisser eller utlåtanden för att ta del av verksamheten. Men den unga förbinder sig ändå att delta i verksamheten, t.ex. genom individuella överenskommelser där de sätter upp sina målsättningar för deltagandet.

Sveps har samarbetsavtal med Helsingfors, Esbo, Vanda, Grankulla och Kyrkslätt. Sveps erhåller finansiering av Regionalförvaltningsverket, och denna finansiering ansöker Sveps om årligen för uppsökande verksamhet och NonStop verkstaden. Dessutom erhåller Sveps finansiering från Helsingfors stad, Esbo och Kyrkslätt för uppsökande verksamhet. Vanda och Grankulla har egna uppsökare, men kan utnyttja Sveps övriga tjänster. Sveps erhåller även finansiering från flera fonder och stiftelser; Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne, Svenska kulturfonden, Konstsamfundet och Stiftelsen Tre smeder. Dessa medel används till den ordinarie verksamheten, för olika projekt, hembesök och jobbcoachen. StartSteget var 2020 bundet till FinFami Nyland ry:s verksamhet, men fungerade i Sveps arbetsutrymmen och arbetsgemenskap. Efter 2020 är StartSteget en del av Sveps ungdomsverkstad och namnet ändrades till Starten, såsom det även hette före det blev en del av FinFami Nyland ry:s verksamhet.

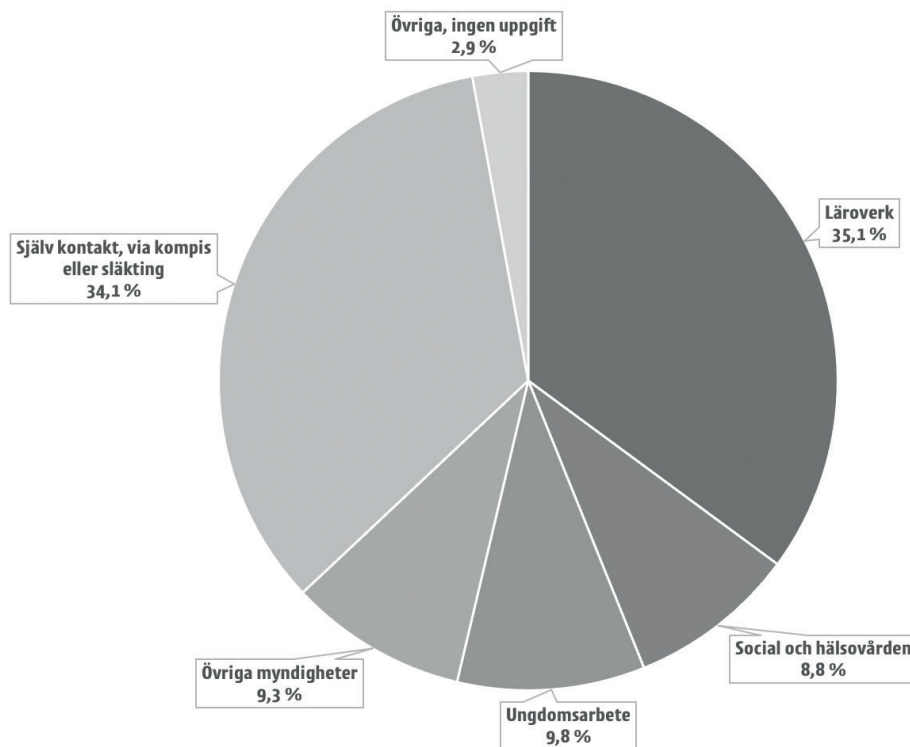
På Sveps arbetar tio personer: verksamhetsledaren, fyra personer i teamet för uppsökande ungdomsarbete, två socialtränare på StartSteget, två arbetslivstränare på NonStop och en jobbcoach.

3.2. Verksamhet

Uppsökande ungdomsarbete

Uppsökande ungdomsarbete utgår från ungdomslagen vars syfte är att förebygga utanförskap genom att garantera tjänster för unga som stärker ungas möjligheter att delta i samhället. Uppsökaren är den första kontakten med den unga och syftet med arbetet är att den unga får de tjänster hen behöver, som främjar hens möjligheter till utbildning och sysselsättning. Uppsökarna möter unga i näromgivningen, gör hembesök, ger servicevägledning och individuellt stöd, stöder i övergångar. Uppsökarna arbetar i arbetspar och i olika nätverk.

På Sveps arbetar fyra uppsökare. Unga kan själva ta kontakt med uppsökarna genom att ringa, via Whatsapp eller textmeddelande. En tredjedel av unga kommer i kontakt med uppsökarna genom att själva ta kontakt, via föräldrar, andra släktingar eller en kompis/bekant. En tredjedel av de unga kommer i kontakt med uppsökarna via en utbildningsanstalt och en tredjedel via myndigheter, hälso- och sociala sektorn eller via ungdomsarbete (Figur 1). Man kan observera att statistiken (Figur 1) ger en ungefärlig bild av varifrån den unga kommer den första gången den unga kommit i kontakt med Sveps. Alltså ger den inte nödvändigtvis den rätta statistiken för de unga som kommit/tagit kontakt under 2020, eftersom en ung kunnat ha en tidigare handledningsperiod t.ex. 2018 och då används ursprungliga statistiken fortfarande vid en ny period 2020. I praktiken kommer mycket få via kommunens ungdomsarbete eller via uppsökande i annan kommun.

Figur 1. Hur unga får kontakt med uppsökarverksamheten.

Uppsökarna är ofta den första kontakten med Sveps. Uppsökarna kartlägger tillsammans med den unga om stödbehovet och fortsatta åtgärder. Uppsökarna på Sveps möter årligen över 200 unga, år 2020 var antalet 208 och år 2019 var antalet 241. Uppsökarna får kontakt med nästan varje ung som de försöker kontakta, år 2020 var det endast 6 personer som inte nåddes. År 2020 kontaktades 86 kvinnor och 122 män. Av dessa behövde 19 unga inte Sveps tjänster. (Tabell 1).

Enligt en enkät från 2020 (SOVARI 2020) är deltagarna i NonStop i regel mycket nöjda med verksamheten. De flesta deltagare upplever att de klarar bättre av dagliga ärenden, som till exempel att sköta ärenden hos olika myndigheter, att göra saker hemma (såsom t.ex. att tvätta kläder och städa), och har fått en regelbunden dygnsrytm. Av de deltagare som svarade på enkäten (25 st) uppger 85 % uppger att de sköter ärenden hos olika myndigheter bättre än förut och 65 % uppger att den regelbundna dygnsrytmen blivit bättre. Deltagarna har också utökat sin självkänedom, sociala färdigheter och studie- och arbetslivsfärdigheter samt fått en ökad kompetens i egen livshantering. Av deltagarna i enkäten uppgav 78% att deras kunskaper i hur man söker jobb förbättrats.

Kommun	antal unga 2020
Helsingfors	115
Esbo	71
Kyrkslätt	21
Övriga	1

Tabell 1. Kontakt med uppsökare 2020

StartSteget

På StartSteget arbetar två socialtränare. StartSteget består av verksamhet tre dagar i veckan, fyra timmar per dag. StartSteget är en lågtröskelverksamhet för unga som behöver en längre stödprocess. Syftet med verksamheten är med mångprofessionellt stöd stärka deltagarens vardagshantering och att stöda deltagaren till nästa fas i livet. StartSteget erbjöd 2020 en trygg social samvaro för 10 unga, men med möjlighet att ta emot flera deltagare om situation kräver. På StartSteget får den unga träna sociala färdigheter, att vara i grupp, men får också individuell handledning. Flexibilitet är viktigt i StartSteget, handledarna har ofta ett planerat program och deltagarna får också delta i planeringen av programmet, men programmet kan ändra eller omvandlas efterhand om situationen kräver det. Flexibiliteten syns också i hur de unga deltar. De unga får inte arbetsmarknadsstöd för sitt deltagande såsom de får i NonStop, deltagande är därför i högsta graden frivilligt och den unga sätter upp egna målsättningar för sitt deltagande. Många unga kan ha stora psykiska eller sociala utmaningar när de börjar på StartSteget, så individuella lösningar och flexibilitet är nödvändiga för dessa unga. Många unga kan kämpa med dygnsrytmen och kan ofta komma för sent, och några unga kan tidvis må så dåligt att de inte kommer alls på plats. Detta accepteras av handledarna och deltagarna uppmuntras att delta enligt egen förmåga.

26 unga deltog i StartStegets verksamhet år 2020, 17 flickor och 9 pojkar. De flesta unga kom från Helsingfors (Tabell 2). De flesta var i åldern 17-24. Den största delen av unga som börjar vid Sveps har andra stadiets utbildning (76 %), 10 % har högskoleutbildning, en liten del har grundskola (6,8 %) och några har annan eller

okänd utbildning. De flesta, 10 deltagare, fortsatte i StartStegets verksamhet efter 2020, 7 deltagare inledde eller fortsatte med studier, 3 deltagare fortsatte till arbete och 6 personer i vård.

Kommun	antal unga 2020
Helsingfors	14
Esbo	7
Kyrkslätt	-
Vanda	3

Tabell 2. Deltagare i StartSteget 2020.

NonStop-verkstaden

I NonStop verkstaden arbetar två arbetslivstränare. NonStop består av verksamhet från kl. 9-14 varje dag. De flesta unga på NonStop har gjort upp ett avtal om arbetsprövning med arbets- och näringsbyrån och är beviljade arbetsmarknadsstöd från FPA för de dagar de är på plats. De unga kan delta i verksamheten upp till 6 månader. En del unga är en kort period, men många är 6 månader. Om man vill, får man fortsätta på verkstaden efter att tiden tagit slut, men den unga får arbetsmarknadsstöd för endast 6 månader. Man kan få arbetsmarknadsstöd då man fyllt 17, så de flesta är över 17 när de inleder verksamheten.

De flesta unga hittar till NonStop verksamheten via uppsökande ungdomsarbete. Vid inledningsskedet är största andelen arbetslösa, en tredjedel är inskrivna vid en läroinrättning och en liten andel antingen i grundskola, sjukledig, familjeledig eller annan orsak. En del unga har deltagit i NonStop i flera omgångar. Till exempel unga som inlett studier eller arbete men som efter en stund hoppat av, blivit arbetslösa eller av annan orsak inte har sysselsättning, kan inleda verkstadsverksamheten på nytt. Det finns dock en del tolkningsskillnader mellan kommunerna, i en del kommuner finns det som regel att man inte kan delta i samma verkstad två gånger, medan unga från andra kommuner godkänner att man deltar i samma verkstad om man varit sysselsatt, i studier/arbete. Det finns en del tolkningsskillnader också bland tjänstemännen, så arbetslivstränarna får ofta diskutera med tjänstemännen om att hitta den bästa lösningen, och hitta flexibla lösningar för den unga. På NonStop får de unga bekanta

sig med studie- och arbetslivet i form av studie- och företagsbesök, och får hjälp med t.ex. bostadsansökan, kontakt till myndigheter, social- och hälsovård samt lagar mat, motionerar och har olika diskussionsteman tillsammans.

År 2020 hade NonStop 36 deltagare i verkstaden, 14 flickor och 22 pojkar. De flesta unga kom från Helsingfors. (Tabell 3). Efter NonStop perioden var 8 unga i utbildning, 3 unga i arbetslivet, 2 unga arbetslösa, 12 unga fortsatte på verkstaden och 9 unga okänd situation.

Kommun	antal unga 2020
Helsingfors	18
Esbo	11
Grankulla	3
Kyrkslätt	1
Vanda	3

Tabell 3. Antal deltagare i NonStop verkstaden 2020.

Jobbcoach

På Sveps arbetar en jobbcoach. En del av de unga som jobbcoachen samarbetar med hänvisas till jobbcoachen från uppsökarna, en del tar själva kontakt, och en del inleder samarbetet via StartSteget eller NonStop. Några unga hänvisas till jobbcoachen via Prakticum eller TE-byrån. De unga inleder samarbetet med jobbcoachen då det blir dags för jobb, då de behöver stöd t.ex. med att skriva en ansökan eller CV, men också för att få stöd med att reflektera kring hurudant arbete man vill arbeta med i framtiden. Många unga behöver stöd med självförtroende och självkänslan; att få fram sina egna styrkor för ett arbete och kunna formulera detta i en ansökan eller CV. För jobbcoachen, precis som med den övriga personalen på Sveps, är det viktigt att stöda den unga i att fatta sina egna beslut, att lyssna och att inte sätta för mycket press på den unga, *att stöda den unga i det som den unga vill*. Jobbcoachen träffar den unga så många gånger som det finns behov till träffar. För en del unga räcker det med en träff, andra samarbetar med jobbcoachen i flera år.

Under 2020 deltog 97 unga i jobbcoach verksamheten. De flesta unga kom från Helsingfors och Esbo. (Tabell 4). Jobbcoachen handledde 27 kvinnor och 54 män (15 personer statistikfördes inte enligt kön), ålder var i medeltal 23 år.

Kommun	antal unga 2020
Helsingfors	32
Esbo	36
Grankulla	1
Kyrkslätt	10
Vanda	3

Tabell 4. Antal unga som deltog i jobbcoach-verksamheten 2020.

Personalen

Personalen har mångårig utbildning (högskoleutbildning på universitets- eller yrkeshögskolenivå) och erfarenhet av att arbeta med ungdomar. Personalen har arbetat inom branschen i genomsnitt i 10-12 år. Personalen utökar kontinuerligt sin professionella kompetens genom att till exempel delta i fortbildningar.

Personalen konstaterar själv att de har en bra gruppgemenskap och att samarbetet löper bra. Arbetskamraterna har en tät kontakt med varandra, och för personalen känns det som man med låg tröskel ta upp oro eller frågor för diskussion. Personalen har ofta team-möten, möten sinsemellan och många informella diskussioner med varandra. Personalen konstaterar att det går mycket tid till möten, men det är ofta nödvändigt att ta den här tiden. Man lär sig av varandra, och genom att upprätthålla en god kontakt till varandra är det lättare att med låg tröskel diskutera oro och utmaningar. Personalen lär sig av varandra, och det är inte endast utmaningar och oro som personalen diskuterar, utan även lyckanden och framgångar. Att träffas tillsammans med den övriga personalen är viktigt för att utbyta tankar, idéer, oro och framgångar. Personalen konstaterar att det finns det en värme mellan personalen, och denna värme utstrålas också i arbetet med de unga. Samarbetspartners berömmar Sveps personal och konstaterar att de har både den professionella bakgrund som

behövs och den medmänsklighet och genuina intresse som krävs för professionella som arbetar med unga. Eller såsom en representant från en kommun uttrycker sig, de är *'äka människor som är genuint intresserade av de här unga'*.

De unga som deltar i Sveps verksamhet berömmar personalen för deras förmåga att bemöta unga. De unga blir individuellt bemötta, och personalen har den kunskap och erfarenhet som krävs för att hitta en gemensam grund att utgå från, beroende på den ungas livssituation:

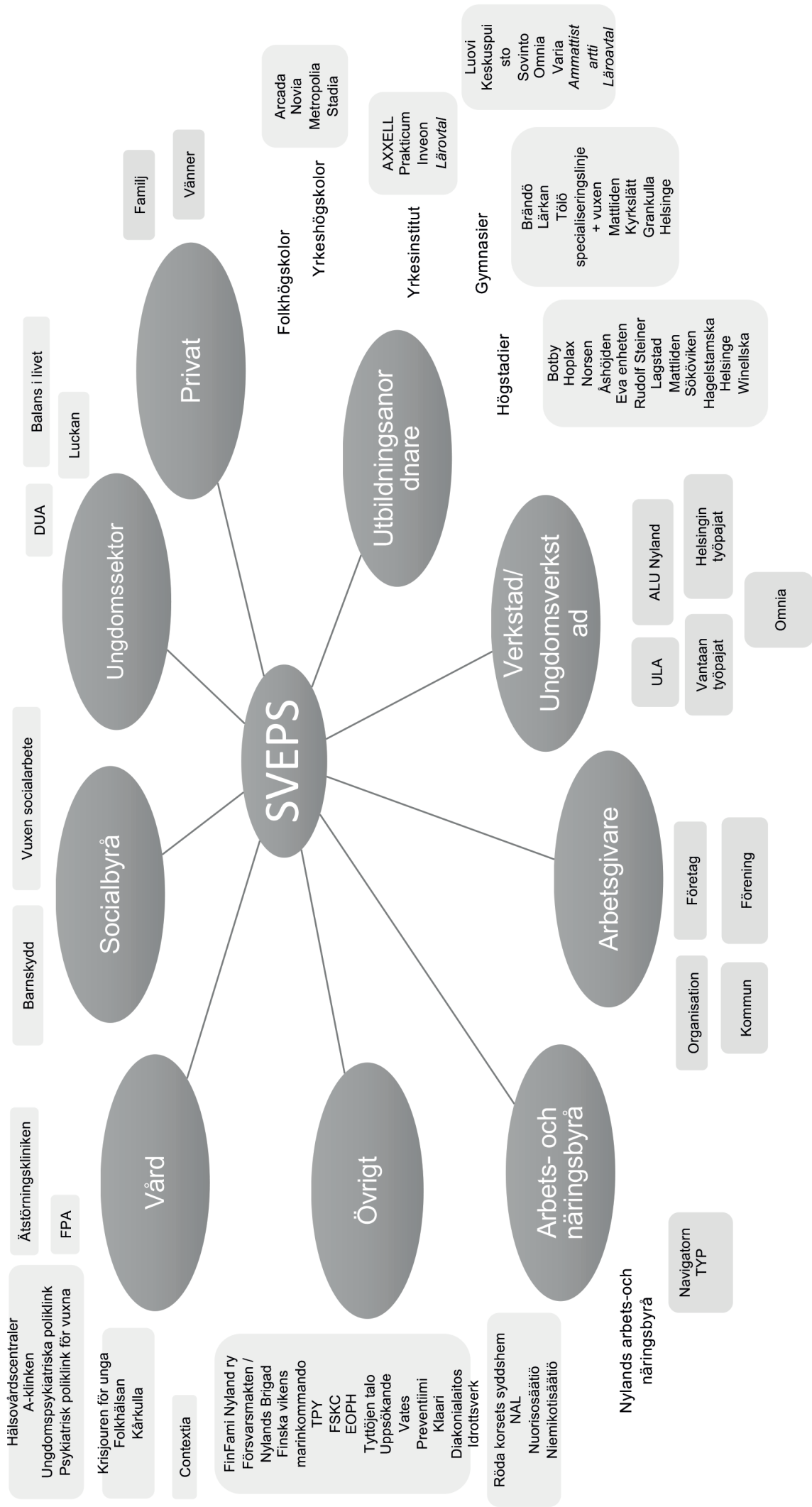
De som jobbar här är väldigt skickliga och väldigt duktiga på att möta oss i den situationen som vi är --- Tarre som nu är verksamhetsledare, om jag är psykiskt sjuk och inte kommer upp från sängen så kan han prata med mig och vi kommer jättebra överens eller om nu jag är i en helt annan livssituation kommer hit och pratar med Tarre så kan vi ändå hitta en gemensam grund och han möter mig var jag är och det tycker jag att alla som jobbar här gör och det är dom viktigaste sakerna här på Sveps

(deltagare med mångårig erfarenhet från Sveps)

Personalen utvecklar kontinuerligt sin verksamhet genom gemensamma diskussioner, genom diskussioner med unga och samarbetspartners och genom att följa med andra ungdomsverkstaders verksamhet samt genom olika utbildningar. Det är viktigt att kontinuerligt utveckla verksamheten inte endast för de unga, utan också för att själv *'få inspiration och hållas nyfiken'*, som en av personalen konstaterar.

Sveps samarbetspartners

Sveps har ett brett samarbetsnätverk som omfattar kommuner, social- och hälsovården, grundskolor, yrkesskolor, gymnasier och högskolor, arbets- och näringsbyråer och många fler aktörer (Figur 2). Samarbetspartners konstaterar att Sveps verksamhet är viktig och att Sveps gör ett mycket gott arbete. Samarbetspartners lyfter upp personalens kompetens och sakkunnighet, samt att personalen förbinder sig till de unga och brinner för sitt arbete. Tjänsterna som Sveps erbjuder är mångsidiga och kontakten till samarbetspartners fungerar mycket bra. De ungdomar som kommer till Sveps, får den hjälp och det stöd de behöver.

Figur 2. Sveps samarbetspartners

Även om ägarförhållandena varierat under årens lopp, så är samarbetspartnerna nu överens om att Sveps nuvarande plats med koppling till Yrkesinstitutet Practicum är bra. Kommunerna skulle önska att verkstadsverksamheten även kunde ordnas nära unga i kommunerna, men konstaterar samtidigt att det inte är möjligt med de resurser som nu finns till förfogande. Samarbetspartners konstaterar att Sveps personal är skickliga på att söka finansiering, även om de betonar att en mer bestående finansieringsgrund skulle underlätta verkstadens verksamhet och genom en bestående finansieringsgrund kunde verksamheten upprätthållas på ett mer varaktigt sätt.

Samarbetspartners, och speciellt då de samarbetspartners som köper Sveps tjänster, såsom kommunerna, uppskattar att Sveps förmedlar behovet av Sveps verksamhet, information och statistik om verksamheten. Information och statistik om verksamheten är viktig för samarbetspartner för att kunna hänvisa unga till Sveps verksamhet. För kommunerna är förvaltningsmässiga uppgifter, såsom statistik över vilket behovet är och hur många unga i kommunerna som deltar i Sveps verksamhet behövs för att kunna påvisa att Sveps verksamhet når ut till kommunernas unga. Detta är speciellt viktigt inom tvåspråkiga kommunerna, som motivera varför kommunerna behöver resurser för Sveps tjänster och kontinuerligt behöver kämpa för resurser för att garantera att svenskspråkiga unga får de tjänster de behöver på sitt eget modersmål.

Eftersom det här är en minoritet inom minoriteten på ett sätt, så kräver det extra resurser, och för att få de här resurserna måste behovet komma fram

(kommunens representant)

3.3. Att inleda verksamheten

Då en ung inleder sin verksamhet på Sveps är det ofta uppsökarna som den unga först kommer i kontakt med. Uppsökarna kartlägger den ungas situation tillsammans med den unga. Ibland kan den första kontakten vara ett telefonsamtal, ett Whatsapp meddelande eller en träff med den unga. Under den första träffen funderar man om den unga behöver stöd, och hurudant stöd hen behöver. Uppsökarna betonar att man inte får trycka på för hårt, utan att det är viktigt att man tillsammans med den unga funderar ut om och hurudant stöd den unga behöver. Uppsökarna konstaterar att det är viktigt att vara tillgänglig och flexibel, att träffas var den unga vill träffas, att vara

öppen och berätta och aktivt lyssna, att ge utrymme för den unga att berätta själv vad som behövs. De unga konstaterar att detta tillvägagångssätt känns bra, att känna att man har kontroll över sin egen livssituation. Ibland kan det gå några dagar, veckor eller månader innan man första gången träffas fysiskt, och då är den unga motiverad av att inleda samarbetet.

Uppsökarna på Sveps arbetar i arbetspar. Att arbeta i arbetspar ger en trygghet till den unga, att den unga har två ansikten som är bekanta och som hen kan kontakta. En ung som deltagit i Sveps verksamhet i ca 10 år, berättar om sina erfarenheter då Sveps personal inte arbetade i arbetspar. Då hade den unga en egen uppsökare och deltagaren minns frustrationen då man endast behövde hjälp med en liten sak, t.ex. att fylla i en blankett och just då var den egna uppsökaren på semester eller liknande. För den unga är det viktigt att kontakten och hjälpen är omedelbar. För att det egna måendet, orken och motivationen ska hållas uppe, är det viktigt att man får den hjälp eller det stöd man behöver genast.

För en del unga räcker det med att träffa en uppsökare, eller att diskutera med jobbcoachen. En del unga behöver ytterligare stöd, och dessa unga kan börja vid antingen NonStop eller StartSteget.

De unga berättar att de inlett sin verksamhet vid NonStop eller StartSteget av olika orsaker. En del unga har haft tunga erfarenheter från skolan eller arbetslivet och många kämpar med sitt psykiska välmående. I skolsammanhang kanske den unga med olika utmaningar i sin livssituation inte hittar sin plats, och den negativa uppfattningen om sig själv har formats just under skolgången (Toiviainen, 2019). Utbildningen blir kanske på hälft, antingen hoppar man av eller så slutar man gradvis att gå till skolan: ”*jag bara gick inte dit mera*”, såsom en ung beskriver det. Då en ung inte syns till i skolan, är skolan skyldig att kolla upp att den unga får en plan för att fortsätta sina studier eller hitta annan sysselsättning. Skolan kontaktar då ofta en uppsökare som i sin tur kontaktar den unga. Uppsökaren kommer överens med den unga hur den unga vill gå vidare och försöker tillsammans med den unga hitta en genomförbar plan. Den första gången man kommer till Sveps och börjar i verksamheten kan det kännas väldigt nervöst och skrämmande:

Det var jättenerväst före jag kom hit, det var jag hade jättemycket ångest att stiga upp för trapporna hit det kändes riktigt superjobbigt att ta sig hit det var så mycket osäkerhet och okänt och det var väldigt svårt för mig att göra saker som inte var

bekanta för mig men sen när jag kom hit så gick det väldigt kort tid innan det kändes det kändes att det här ett ställe var människor förstår vad jag går igenom och sen att träffa människor som har till och med svårare livssituation som mig så kändes det som kanske jag inte är så djupt i den här situationen som jag tänkte för man får träffa andra människor hur många olika som helst inte har utbildning men alla har den här gemenskapen att den här bemötningen av andra människor i gruppen kändes som okej att vi är alla här tillsammans

(deltagare med mångårig erfarenhet av Sveps olika verksamhetsformer)

Då man känner ångest och har haft flera negativa upplevelser från skolsammanhang eller arbete, är det speciellt viktigt att personalen har ett bra kunnande gällande bemötande av unga. Deltagarna på Sveps uppskattar det respektfulla bemötande som de får på Sveps, och att personalen tar bemöter deltagarna likvärdigt och utan att döma. Deltagarna uttrycker känslan av man får stöd i både stora och små saken. De unga inte blir lämnade ensam då de behöver stöd, utan får den hjälp man behöver. Att inte bli lämnad ensam tar sig till exempel i uttryck genom det förtroende den unga har till personalen, om inte den personen man frågar vet, så tar hen reda på och man får svar på sina frågor:

Man får alltid svar på sina frågor, om dom inte vet tar dom reda på

(deltagare i NonStop)

Dom tog emot mig som jag var, att jag behövde inte liksom göra mer än vad jag klarade av, jag gjorde vad jag klarade av och det accepterade dom, och dom hjälpte mig jättemycket med till exempel FPA saker och det kändes också jättevälkomnande att man kunde fråga hjälp när man behövde hjälp och så om de inte kunde så vände de sig till någon annan men man fick alltid hjälp med det man behövde hjälp med

(deltagare i StartSteget)

Många unga har haft negativa erfarenheter av gruppsammanhang, från till exempel skolan. Den unga har kanske känt sig "udda" eller att hen "inte passat in". Många unga har också sociala fobier, och behöver träna att vara i sociala sammanhang i en trygg miljö. För att klara av studier och arbetslivet stöder Sveps den ungas självkänsla och erbjuder den unga positiva erfarenheter i att vara i en grupp. Ett viktigt syfte med Sveps verksamhet är samvaron tillsammans med de unga, att lyssna, höra och se de unga. Personalen bygger upp positiva erfarenheter av att vara i grupp för den unga. På Sveps får den unga en känsla av att vara välkommen och delaktig i gruppen. Detta kan kännas mycket skrämmande i början, men flera unga uttrycker hur den välkomnande och trygga stämningen på Sveps så småningom hjälpte den unga att hitta sin plats i gruppen och vänja sig vid olika sociala sammanhang. En ung berättar om hur hen började på Sveps, hur skrämmande det var att första gången sitta i Sveps verkstad med flera andra unga:

jag var jätterädd, 15 människor är massor och man sa åt mig att hej, de är aldrig alla samtidigt på plats, och min första dag i gruppen då jag skulle komma helt precis då när jag skulle börja, då var alla på plats, där var exakt alla 15 människor på plats, och jag var helt, jag var så rädd, jag måste hålla i mina tårar och självklart jag satt nånstans i ett hörn så jag slapp inte bort därifrån och jag var helt, ääh, men det gick helt bra

(deltagare med mångårig erfarenhet från Sveps olika verksamhetsformer)

Att förlora arbetet som ung kan vara mycket tungt och förlamande, även om man är medveten att man blivit uppsagd på orättvisa grunder och att uppsägelsen inte berodde på brister i arbetsinsatsen. Det stöd de unga får från Sveps är väldigt viktigt, och stöder den unga att hitta motivation att komma vidare och försöka på nytt.

Jag kommer aldrig mer att jobba, det var helt skit, för det var den enda saken som jag nånsin försökt göra allt, för jag tyckte om att vara där och ändå gick det helt fel, så jag var som jag tänker inte nånsin mer jobba. Och sen kom jag hit och nu försöker jag nog, för det är ingen idé för mig och gå och jobba om jag tänker så här för det kommer inte att funka att hellre vill jag vara helt färdig o gå och veta att jag klarar av att göra det

(deltagare på NonStop)

3.4. Arbetsättet och stödet

Ungdomsverkstädernas arbetsätt bygger på tanken att deltagarna ska känna sig sedda och hörda samt bli respektfullt bemötta och känna delaktighet (se t.ex. Wrede-Jäntti & Wester, 2016). Sveps arbetar utifrån dessa grunder. Utgångspunkten är att alla unga är värdefulla och ingen i samhället skall lämnas utanför. Sveps ungdomsverkstad stöd är mångfacetterat, stödet utgår från de ungas specifika behov och livssituation. Sveps erbjuder både individuellt stöd, vilket kan betyda handledning, individuella diskussioner, skapa rutiner i vardagen och stöd med praktiska frågor samt gruppstöd, att känna gemenskap, utveckla delaktighet och få kamratstöd. Att Sveps finns tillgängligt för unga, och erbjuder rutiner, dagsprogram och stöd konstateras som mycket viktigt av de unga:

Om en ung, helt samma vilken ålder, om de inte vet vart de ska fara, det finns alternativ som skola, praktikum, jobb, om man inte har ett val av dom tre så ska man då sitta hemma hela dagen, att låta livet fara till det, att du e hemma, du gör ingenting, och bara bli helt masis¹ ... att om Sveps inte skulle finnas så skulle många troligen bara sitta hemma och inte veta vad dom skulle göra, liksom det blir bara en ond cirkel

(ung från NonStop)

Även om personalen kan ha olika utbildningsbakgrund och arbetserfarenhet samt arbetar med sin egen personlighet, finns det en gemensam värdegrund som präglar arbetsättet. Det gemensamma arbetsättet handlar om att placera den unga i fokus, att tillsammans med den unga fundera ut vilket stöd hen behöver utgående från hens specifika livssituation. Flera i personalen konstaterar att alla arbetar från en gemensam värdegrund, även om det är svårt att sätta ord på vad den gemensamma värdegrunden är. Det finns vissa etiska utgångspunkter för uppsökararbete, som uppsökarna arbetar utgående ifrån. Sveps personal värdesätter bemötandet av den unga. Också bredvidgåendet konstateras många gånger som viktigt, att gå bredvid den unga för att stöda den unga i det hen gör och de beslut hen tar. Personalen utgår från den unga och den ungas livssituation:

1 Masis=deprimerad

att se verkligheten från den ungas perspektiv, att så långt som möjligt sätta sig bredvid den unga och se på världen såsom den unga kan tänkas se den

(arbetslivstränare)

NonStop verksamheten stöder de unga på olika nivåer. Dels får de unga stöd med dygnsrytmen, redan en kort tid hemma utan att ha något att göra känns som en evighet, konstaterar en av de unga. De unga lär sig också att lära känna sina egna styrkor, inte endast att veta vad man är bra på, men också att kunna uttrycka det när man söker arbete. Både det fysiska och psykiska välmåendet stärks med gemensam samvaro, diskussioner och motionspass. Det sociala stödet är viktigt, att bli sedd, bemött och välkommen sådan som man är. Arbetslivstränarna uttrycker betydelsen av att se världen såsom den unga kan se den, att lyssna, se och höra. På NonStop arbetar de unga också mycket med sina egna styrkor, att kunna säga vad man är bra på. Detta stöder de unga i att kunna reflektera kring hur man kan använda sina egna styrkor i studier och arbete. På NonStop ordnas även två motionspass i veckan för att förebygga depression, och för att öka det egna välbefinnandet.

På NonStop diskuterar man tillsammans aktuella ämnen, eller tittar på nyheter. Personalen stöder de unga till aktiva medborgare som kan ha en åsikt, man får ha en åsikt och testa åsikten i en trygg miljö. De unga får vara delaktig och öva sin delaktighet. De unga uppmuntras till samhällsansvar och till verksamhet där de kan känna att de gör en skillnad. NonStop har deltagit till exempel i matsortering i samarbete med Andreaskyrkan, att dela ut matsvinn till familjer i behov av extra stöd. Den här verksamheten möjliggör för de unga en känsla av att få göra något betydelsefullt, att få känna att det man gör har en betydelse. Det sociala i NonStop är också viktigt, den sociala gemenskapen att få vara i en grupp med andra människor, att bli sedd och hörd. Som personalen konstaterar, så är det inte alltid det viktigaste vad man gör, utan hur man gör det, bemötandet och värmen i vad man gör.

Det är alltid ett bättre alternativ att de kommer till NonStop och upprätthåller dygnsrytmen och struktur och träffar människor än att man stannar hemma och är sysslolös och finns större risk för att man marginaliseras då inte är inne någonting och inte träffar människor och tröskeln blir alltid högre om man stannar hemma så därför uppmuntrar vi också unga att komma hit fast det är bara för en kort period

(arbetslivstränare)

Under Covid-19 har mycket verksamhet fallit bort, t.ex. företagsbesök, men också tidvis den dagliga verksamheten att träffas på Sveps. NonStop träffades på distans under Covid-19, eftersom fysiska möten inte kunde ordnas. För de unga är det utmanande att träffas på distans, även om de konstaterar att '*det är bättre än inget*'.

De unga som deltar på i StartStegets verksamhet kommer från olika bakgrund och med olika utmaningar. En del av deltagarna har deltagit i verksamheten endast några veckor, medan en del deltagare redan varit med under några års tid. Att kunna delta så länge det finns behov uttrycks som väldigt viktigt för flera deltagare. Det är viktigt och nödvändigt att kunna delta så länge det stöder det egna välmående så att man hittar en balans i vardagen och är färdig att gå vidare, antingen till utbildning eller arbete. De unga som deltar i StartStegets verksamhet nämner att rutinerna och gemenskapen man upplever på Sveps stöder det psykiska välmåendet. Rutinerna är viktiga för att få en struktur på vardagen, utan strukturer är det mycket svårt att ens kunna fundera på ett följande steg, dvs utbildning och arbete. Dygnsrytmen är viktigt för den psykiska hälsan samt för kommande studier och arbete. För de unga är det viktigt att komma till Sveps, för annars är risken stor att man skulle bli hemma och inte gå ut. Om man har en dygnsrytm är det lättare att klara av studierna/ arbetet då man är van vid att stiga upp en viss tid, hålla tider och överenskommelser. En deltagare nämner hur skaparglädjen har återkommit efter att hen inledde verksamheten på StartSteget, medan en annan deltagare nämner hur glädjen, alltså livsglädjen, har återvänt.

I verksamheten uppmärksammas de unga både individuellt och på gruppnivå. I gruppverksamheten ges talturer till alla deltagare, och deltagarna deltar enligt egen ork och vilja. Om någon deltagare sitter tyst en stund, uppmärksammas denna deltagare med en vänlig fråga och med att benämna deltagaren vid namn: *vad tycker du, Maria?* Att bli benämnd med sitt eget namn känns bra för de unga, eller *mysigt*, som en ung konstaterar.

En deltagare påminner att hen inte skulle finnas här idag om det inte varit för Sveps, vilket visar det allvarliga och viktiga arbetet som görs på Sveps. Hur Sveps verksamhet ökar livsglädje, skaparglädje och den psykiska hälsan blir synligt under träffarna och diskussionerna med de unga och de professionella.

Till följande sammanfattas några olika former av stöd som upplevs speciellt viktigt för de unga och som också personalen betonar då de reflekterar kring vad som är viktigt att arbeta med på Sveps.

Det individuella stödet

Sveps stöder de unga på flera olika sätt. De unga får både individuellt stöd och gruppstöd. Alla unga har olika behov, och det individuella stödet är väldigt viktigt. Det individuella stödet omfattar psykosocialt stöd, individuell handledning och stöd med rutiner och dygnsrytm, samt praktiskt och konkret stöd, som t.ex. hjälp med praktiska ärenden, att söka studieplats, arbete och bostad, hjälp med att fylla i blanketter, betala räkningar, hjälp att kommunicera med social- och hälsovården samt myndigheter, både med myndighetsspråket och byråkrati, och att kommunicera med myndigheter som inte pratar svenska. Livshantering och praktiska kunskaper får inte heller glömmas, t.ex. hur man tvättar, lagar mat och annat. Det är viktigt att verksamheten är flexibel, att man beaktar de individuella behoven unga har.

Rutiner

Både de unga och personalen betonar betydelsen av rutiner. Många unga som deltar i Sveps verksamhet har i början stora utmaningar med dygnsrytmen. Därför är det första steget till en bättre fungerande vardag ofta att få rutinerna i skick, att klara av att vakna en viss tid och sova på nätterna. De flesta unga som beskriver hur de inledde sin process på Sveps beskriver hur de var i dåligt psykiskt skick och hade svårt med rutiner och att 'få något gjort'. Så småningom fick de unga rutiner i vardagen och motivering att fundera på nästa steg. Såsom en ung uttrycker sig: *'grunden är att få rutinerna i skick, sen fundera på annat'*.

Det psykosociala stödet

Det psykosociala stödet unga erhåller från verkstäderna är viktigt i verkstadsverksamheten (Wrede-Jäntti & Wester, 2016). Det psykosociala stödet genomsyrar Sveps verksamhet och kommer fram både i individuella diskussioner och gruppverksamheten, men också under den fria samvaron före temapasset eller någon annan schemalagd verksamhet. Den fria samvaron i början av ett temapass eller annan verksamhet är minst lika viktig som själva temapasset. Under de fria diskussionerna får de unga positiva erfarenheter av att bli sedd och hörd, och positiva erfarenheter i att vara i en grupp.

Det respektfulla bemötandet

Bemötandet av de unga är viktigt, och personalens målsättningar och arbetssätt utgår från att bemöta de unga med respekt och intresse samt att kontinuerligt vara lyhörd för de ungas individuella behov. Sveps välkomnar alla unga såsom de är, och den välkomnande atmosfären i verkstaden uppmärksammas av unga, personal och samarbetspartners. Även i tidigare undersökningar har betydelsen av den välkomnande atmosfären i verkstadsverksamhet betonats, samt att verkstadsverksamheten inte är formell och byråkratisk, som en arbets- och näringsbyrå eller skola, utan att den unga får delta i verksamheten enligt egen ork och framskrida i egen takt (Nieminen, 2018). Sveps personal stöder de ungas välmående och ork på många olika sätt, och ett viktigt utgångsläge är en bra stämning. Då stämningen är bra på Sveps motiveras den unga att delta i verksamheten och får känslan av att man lätt kan fråga personalen om både smått och stort.

Att Camilla o Sanna är positiva så det tycker jag är ganska viktigt för det syns nog jättemycket på oss också att om dom är positiva så försöker vi i alla fall lite vara

(deltagare i NonStop)

Det arbete som görs med de unga i verkstaden märks på flera olika nivåer. Det är tydligt att de unga känner sig trygga i verkstaden, speciellt de deltagare som deltagit länge i verkstaden deltar i diskussionerna och lyssnar respektfullt då de andra deltagarna talar. De unga kan väl definiera vilka behov de har, beskriva deras känslor och vad de behöver för att må bra. De unga pressas inte att delta i Sveps verksamhet, utan deltar enligt sin egen förmåga. Att inte pressas att delta utgör en grundsten i arbetssättet, och det är detta arbetssätt som de unga uppskattar. De unga bemöts med respekt och det poängteras att alla åsikter är viktiga och att man får tycka olika. De unga blir sedda, respekterade och hörda.

Gruppstödet, delaktighet och kamratstöd

Gruppstödet kan bestå av t.ex. gemenskapen, att få känsla av delaktighet och kamratstöd, att få upplevelsen av att man inte är ensam med sin situation och

utmaningar. Kamrat- eller gruppstödet är en viktig del i Sveps verksamhet, att den unga känner och får upplevelsen att det finns andra i samma livssituation. Flera unga konstaterar hur skönt det var att märka att man inte är den enda som känner på ett visst sätt, att det finns andra som har också har utmaningar, sjukdomar eller diagnoser:

att jag är inte ensam med det här, att det finns andra som också är i liknande situation, att det inte är något att skämmas över

(deltagare i StartSteget)

Många unga på Sveps har också en partner, och många har också ett rikt socialt liv utanför Sveps. Men som de unga betonar, kan man inte sätta för mycket press på sitt psykiska välmående på sin partner. Man kan inte överföra ansvaret på sin psykiska hälsa på sin partner eller på sina vänner. Dessutom är det viktigt att man har något eget, något man själv gör och tar ansvar för. Flera unga nämner att känslan av samhörighet är viktig för det psykiska välmäendet, och denna känsla får de unga på sveps. Före man hittat till Sveps kunde man tycka att alla andra i sina sociala nätverk kom vidare med sina liv, bildade familj, slutförde studierna, fick jobb, fick barn och själv stampar man bara på stället. På Sveps träffar man unga som är i samma livssituation som man själv, man upplever att man får en referensgrupp och att man inte är ensam med sina känslor och tankar.

Alla i min ålder köper lägenhet eller hus o skaffar barn o hund och blir fucking magister och får jobb och livet är så himla perfekt o själv är man där att jag har inte duschat på fyra dagar och jag glömde borsta tänderna igår (igenkännande skratt av deltagarna) alltså, och man borde inte jämföra sig med andra, men det är så svårt att se hur livet kan vara, och själv, jag bränner kokta ägg för glömmer jag höll på med det det är så svårt, och så pratar man människor här och men märker att jag är inte ensam, nog visste jag att jag inte är ensam men nu har jag bevis på det

(deltagare i StartSteget i gruppintervju)

De professionella som arbetar med de unga balanserar kontinuerligt med både gruppdynamiken och det individuella arbetet. Man märker att de unga känner tillit

till de professionella och att de gärna deltar i verksamheten. En del av de unga deltar aktivt i diskussionerna, medan andra hellre aktivt lyssnar. De unga beskriver att de professionella känner dem, och är medvetna om de individuella behoven de unga har. I och med detta specifika förhållande som de unga och de professionella har utvecklats, är det lätt för de professionella att se när de skall skuffa den unga vidare och när den unga behöver mer tid. Den unga uppskattar dels att de inte blir skuffade iväg för tidigt, men säger även att det känns skönt när de professionella känner dem så bra att de vet när de behöver bli skuffad, att uppmuntras till att delta mera aktivt i verksamheten, pröva något nytt eller att söka sig till verksamhet utanför verkstaden. Då studier eller arbete blir aktuellt för den unga, kan den unga hänvisas till jobbcoachen som diskuterar med den unga om hens styrkor och intressen för att hitta den lösning som passar den unga bäst. Samarbetet mellan personalen är här viktigt, att den ungas behov av tjänster kan mötas just då behovet uppstår.

Kontinuitet

Det finns en kontinuitet i det arbete som görs på Sveps, för de unga visar det sig som en kontinuerlig uppföljning av den ungas situation av trygga vuxna som är genuint intresserade av den unga. Uppsökarna följer med de unga från det första bemötandet, under processens gång och även efteråt. De unga konstaterar att det känns bra att uppsökarna följer upp de ungas sysselsättningsstatus och mående också efter att de avslutat verksamheten på StartSteget eller NonStop. En ung berättar att hens uppsökare kontaktar hen med jämna mellanrum, och att det känns bra att hen har en trygg vuxen som känner en, förstår och lyssnar:

man kan berätta till henne vad som helst, hon överreagerar inte, och hon underreagerar inte, hon kan ta det, helt samma vad man säger, och hon är alltid tacksam om du berättar till henne nånting som hon förstår är svårt till dig och vid det här skedet hon känner mig så pass bra att så hon märker om jag svarar på något visst sätt om något är på tok och där är något mera så hon frågar på nytt men på något annat sätt så hon får mig alltid och skratta och hon är alltid ärlig så man vill vara ärlig med henne, hon har också humor, man kan skämta runt, så det känns bra, det känns inte som man har en mamma eller en terapeut utan det känns som man har en trygg vuxen i bakfickan, och det är så som det ska vara.

(deltagare om kontakten med uppsökare)

Relationen till den professionella är viktig för unga; att ha en person som bryr sig, som känner den unga och som kan stöda den unga.

Att få stöd på eget modersmål

Sveps fungerar som enda svenskspråkiga ungdomsverkstaden i huvudstadsregionen. Betydelsen av att det ordnas verksamhet på svenska betonas av både personal och de unga. Ungdomarna som deltar i Sveps verksamhet kan ha mångfacetterade utmaningar, och då är det viktigt att man får diskutera och få stöd på sitt eget känslspråk.

Det skulle vara hemskt om det skulle vara på finska jag sku gå helt i läs

(deltagare i StartSteget)

Sveps personal stöder unga dels med myndighetsspråket, att förstå begrepp och processen med ansökningar, att förstå vilka tjänster man har rätt till och dels att tillsammans med den unga kämpa för dessa rättigheter. Dessutom stöder Sveps personal den unga i kommunikationen med finskspråkiga myndigheter.

När man är i en utsatt situation så är det avgörande att man får service på sitt eget modersmål. Även om den unga som svenskspråkig borde ha rätten att uträtta sina ärenden på sitt eget modersmål, får inte den unga i praktiken alltid betjäning på svenska. Många unga kan inte finska, och även om man behärskar finska bra så är det viktigt att man får diskutera på sitt eget modersmål som också ofta är känslspråket. Många unga upplever det som svårt att uttrycka sig på finska när det gäller det egna måendet, behoven och olika termer gällande myndighetsärenden. Här tar personalen på Sveps ett stort ansvar, de fungerar både som psykosocialt stöd men också översättningshjälp och hjälper de unga med att kommunicera med myndigheterna om olika ärenden. En del av de unga säger att de helt enkelt inte klarar sig på svenska, medan andra unga konstaterar att de känner sig mer bekväma att uträtta sina ärenden på sitt eget modersmål.

Kulturella faktorer påverkar också behovet av svenskspråkig service, att de unga känner att de kan umgås i en miljö de känner till, att bli sedd på sitt eget modersmål. De unga som deltar i Sveps verksamhet har i regel gått i svenskspråkig skola, och är vana vid den svenskspråkiga kulturen och att vara i en svenskspråkig miljö. Man känner sig mera hemma i finlandssvenska sociala sammanhang, det är en kultur man känner igen sig i. Man borde få må dåligt på sitt eget modersmål samt få den hjälp och det stöd man behöver på sitt eget modersmål. Eller som en ung konstaterar att det blir inte rätt 'att börja rabbla upp ngt om sitt mående på finska'. På Sveps behöver man inte heller oroa sig för att möta fördomar, man behöver inte förklara sig eller ursäkta sig för att man kanske uttrycker sig klumpigt på finska, att inte ha en perfekt finska.

Det är nog jätteviktigt för när det kommer till sånt att vara bekväm o sånt, att fast jag pratar finska flytande så inte är jag helt så där laid back och bekväm ändå för att det är jag måste använda hjärnan mera så att det att man kan hänga där på svenska så nog är det mycket bekvämare att man kan helt slappna av

(deltagare med mångårig erfarenhet från Sveps)

De utmaningar och behov som svenskspråkiga unga har skiljer sig inte från de utmaningar och behov finskspråkiga har, men däremot finns det skillnader i hur servicesystemet svarar på dessa behov och utmaningar. Samarbetspartners konstaterar att även om det finns tvåspråkiga modeller i kommunerna så blir dessa ofta tyvärr finskspråkiga, eller så finns det en svenskspråkig i personalen som är på plats endast vissa dagar/tider. En dylik lösning är inte bra för unga som mår dåligt och behöver omedelbart stöd. För att garantera att svenskspråkiga unga ska få den hjälp och det stöd de behöver, så måste det finnas svenskspråkig verksamhet, såsom Sveps, som fungerar helt och hållet på svenska.

3.5. Att komma vidare

Målsättningen är att unga vid något skede går vidare till utbildning eller arbete. För många unga kan den här processen ta lång tid, och unga kan delta i Sveps verksamhet

i flera år. För den unga, är det viktigt att man känner att man har tillräckligt med tid att få det egna måendet i så pass bra skick att man klarar av studier eller arbete. De unga känner att de på Sveps får ta tiden de behöver så att de är färdiga för nästa steg.

Processerna är olika långa för unga, när unga känner sig redo, och det ger också en trygghet att den unga känner att man inte blir utslängd, utan den unga går vidare när man känner sig redo för det. Den unga kan märka själv att det egna måendet blir bättre, man orkar göra mer, och intresset för att göra något annat väcks. Personalen märker också på den unga om hen börjar bli redo att ta itu med studier, eller till exempel börja på arbetsprövning. Ibland märker inte den unga själv att måendet blir bättre, så då tycker de unga att det är bra att personalen känner den unga.

En ung som deltagit flera år i Sveps verksamhet beskriver att hen nu är redo att gå vidare till följande steg, vilket innebär arbetsrehabilitering och eventuellt studier i framtiden. Då hen tillfrågas hur det känns att avsluta på Sveps, eftersom Sveps ändå varit en så viktig plats för hen under flera år, så konstaterar hen att:

Jag har fått så mycket hjälp på sveps att jag känner mig redo att gå vidare

(deltagare i StartSteget)

Då den unga känner sig trygg i beslutet att gå vidare och inte känner en oro för framtiden, påvisar det en lång process med ett gott slutresultat. Sveps stöder den unga från första början med att bemöta den unga på ett respektfullt sätt, genom att stöda den unga under vägen till studier eller arbetet, även om denna process kan ta flera år och att följa upp den unga efter avslutad verksamhet att hen hittat sin plats i studier eller arbetsliv. De unga som håller på att avsluta verksamheten vid Sveps beskriver ändå en tillit till Sveps, att de vet att de alltid kan återvända till Sveps om de känner att de behöver stöd i framtiden.

Jag vet att ifall jag behöver hjälp med jobbsökning i framtiden eller ifall jag blir psykiskt sjuk igen eller ifall något skulle hända så vet jag att jag får i alla fall något slags stöd, det behöver inte vara starten, det behöver inte vara NonStopen, jag kan träffa nån här prata med nån skriva upp en plan hur jag ska gå till väga, till

exempel med uppsökarna, det känns inte som jag skulle förlora det stöd jag har här fast jag slutar gå på NonStopen.

(deltagare med mångårig erfarenhet av Sveps olika verksamhetsformer)

4 Framtidsvisioner och utmaningar

Sveps förändrar kontinuerligt sin verksamhet till att svara på de behov unga har. Till följande diskuteras några viktiga utmaningar och förändringar i samhället som berör Sveps målgrupp och Sveps verksamhet.

Förändringar på arbetsmarknaden

Både personalen och samarbetspartners konstaterar på basis av flera års arbetserfarenhet att det har skett förändringar i stödbehoven för unga. Det grundläggande behovet för stöd till unga har egentligen inte förändrats i sig, men samhället omkring den unga har förändrats. Processerna för unga har blivit längre och utmaningarna unga möter har blivit mer mångfacetterade. På Sveps ser man en ökad andel av universitetsstuderanden, och av unga med sociala fobier och som har utmaningar med den psykiska hälsan. Unga som deltar i NonStop verkstaden får delta i verkstaden högst sex månader med arbetsmarknadsunderstöd, och även om Sveps följer upp och stöder unga också efter den här perioden så kan sex månader kännas som en kort tid för unga. Såsom en ung konstaterar, hittar kanske alla inte sin väg på sex månader, så om man kunde vara längre så skulle det vara bra. De unga uppskattar att uppsökarna fortsätter hålla kontakt också efter att man avslutat på sveps, uppsökarna kollar upp hur man mår och det är ”jätteviktigt” enligt deltagarna.

Stödtjänster för unga på svenska

Att som svenskspråkig ung få det stöd man behöver på sitt eget modersmål är utmanande i huvudstadsregionen och detta har redan konstaterats i tidigare undersökningar (Westerback, 2016, Luckan, 2017). Flera unga diskuterar hur det är svårt att få den vård man behöver för den psykiska hälsan på svenska, man hänvisas till finskspråkig service och får kämpa för sin rätt att få vård på svenska. Personalen på Sveps fungerar här ofta som ett extra stöd för de unga, de vet hur svårt och byråkratiskt det kan vara för unga att få det stöd de behöver. Personalen får ofta fungera som en mellanhand mellan myndigheter, vårdinstanser och den unga. Dessa utmaningar arbetar Sveps personal kontinuerligt med, och dessa utmaningar kommer också i framtiden höra till arbetsbilden. Det tar mycket tid och ork för de unga att måsta kämpa för sina rättigheter att få den vård de behöver på svenska, den tid som borde användas till att sköta det egna måendet för att kunna komma vidare med studier/arbete.

Finansiering

Sveps erhåller finansiering från flera olika källor; Regionalförvaltningsverket, kommuner och olika fonder och stiftelser. En utmaning med finansieringsgrunden är att finansieringen erhålles ofta för ett år i sänder, så dels går mycket tid till att ansöka om finansieringen och dels finns det en kontinuerlig osäkerhet huruvida verkstaden beviljas den nödvändiga finansieringen. Sveps personal är fastanställd. Fastanställd personal är viktigt för en fungerande arbetsgemenskap och för att till exempel kunna planera verksamheten med ett långtidsperspektiv, därför skulle det säkert underlätta om även Sveps kunde förlita sig på en kontinuerlig finansiering. Samarbetspartners är eniga om att finansieringen till Sveps borde vara stabil, en kontinuerlig finansiering är viktig för att kunna stöda unga, speciellt för svenskspråkiga unga i huvudstadsregionen eftersom det inte finns liknande verksamhet på svenska.

Tanken redan låter helt hemsk att tänka på det att de inte skulle få finansiering att vad skulle hända med de unga då att det känns skrämmande att just den här bristen på svenskspråkig service, att det berättar ganska mycket att det finns unga som har varit i många år där, att det funkar ju då att det känns bra för unga att de har något ställe som är tryggt så att tanken att de inte skulle få finansiering eller att de skulle måsta kapa av någon verksamhet så det känns skrämmande.

(socialarbetare, Helsingfors stad)

Covid-19

Under våren och hösten 2020 skedde en del av verksamheten på distans på grund av Covid-19. Covid-19 pandemin förde med sig ensamhet bland unga (Haikkola & Kauppinen 2020) och unga som kämpar med utmaningar relaterade till utbildning och arbete, är de unga som lider mest av restriktionerna. För många unga är det svårt att studera på distans, och ensamheten samt det psykiska välmåendet blir lidande av de restriktioner pandemin krävt (Lahtinen et al. 2020). Vid skrivandets stund är det svårt att avgöra vilka konsekvenser pandemin för med sig för unga, men flera av de unga som intervjuades konstaterar att det har varit svårt för dem att delta på distans i Sveps verksamhet. Arbetslösheten bland unga ökade också under våren 2020, vilket för med sig behov av ökade stödåtgärder för unga.

Även om Sveps kunde snabbt omforma sin verksamhet till att ordnas på distans då situationen i samhället krävde, var denna tid svår för de unga var, flera unga påpekar att det är svårt att delta på distans, och att det blir lätt problem dygnsrytmen.

Jag blir så trött på något sätt att titta på en skärm, att det är ganska jobbigt. Men jag gör det men det är ändå så där... det är trevligare att vara på plats

(deltagare i NonStop)

Den utvidgade läroplikten och studiemotsvarande verkstadsverksamhet

Vid skrivandets stund har lagförslaget om en utvidgad läroplikt blivit godkänd, vilket betyder att alla unga som avslutar grundskolan 2021 omfattas av en utvidgad läroplikt. Detta betyder att läroplikten även omfattar andra stadiets utbildning. Vad detta betyder för ungdomsverkstäderna i praktiken är ännu inte klart, kommer ungdomsverkstäderna få en större roll i att stöda de unga som inte klarar av eller har hittat sin plats i andra stadiets utbildning? Det är heller inte klart huruvida ungdomsverkstäderna, inklusive Sveps, kan räkna med en större finansiering för att stöda unga som omfattas av den utvidgade läroplikten. Hur den utvidgade läroplikten påverkar Sveps verksamhet har också väckt frågor bland Sveps personal och samarbetspartners. Att delta i Sveps verksamhet har grundat sig på frivillighet, att den unga deltar frivilligt i verksamheten; kommer den utvidgade läroplikten att medföra tvång på unga att delta i en ungdomsverkstad, och hur påverkar detta den ungas motivation och intresse att delta?

Ungdomsverkstäderna har haft en viktig uppgift i att stöda ungas psykiska och sociala välmående (Wrede-Jäntti & Wester, 2016), och denna uppgift lyfter de unga i kartläggningen, personalen och samarbetspartners fram. I och med den utvidgade läroplikten, kommer det att sättas mera press på ungdomsverkstäderna att utöka studiemotsvarande verkstadsverksamhet, eller erkännande av kunnandet (opinnollistaminen på finska), och samarbeta med läroanstalter så att det de unga lär sig i verksamheten kan omskrivas till studiepoäng som kan användas i kommande studier. Också Sveps har som målsättning att inkludera erkännandet av kunnande i sin verksamhet, och en utmaning Sveps kommer att möta är hur man omskriver det de unga lär sig på verkstaden till studiepoäng. Sveps kommer inte nödvändigtvis

att behöva förändra det de gör på verkstaden, istället behöver man tillsammans med läroanstalter fundera på kopplingen till de gemensamma ämnena och detta kräver en noggrann planering. På Sveps ser man erkännandet av kunnandet som en positiv förändring, och att detta även kan vara en motivationsfaktor för de unga då man får till godo det man lärt sig i form av studiepoäng. Det är ändå oklart, huruvida tyngdpunkten i verkstadsarbetet flyttas mer från det psykosociala stödet till inläring av sådant de unga har möjlighet att få till godo i framtida studier. Blir det större press på ungdomsverkstäderna att satsa på sådant substansmässigt innehåll de unga kan få till godo i framtida studier och hur påverkar detta det psykosociala stödet?

Marknadsföring

Marknadsföring av verksamhet som riktas till en speciell målgrupp såsom Sveps målgrupp är utmanande. Sveps informerar om sin verksamhet på sina webbsidor, sociala media (Instagram och Facebook) i skolor, kommuner, samt andra samarbetspartners. Utmaningen för Sveps är att nå ungdomar som inte har ork att söka information då de är till exempel utmattade och i behov av stöd, unga som mår dåligt har inte lätt att söka hjälp. Personalen och samarbetspartners frågar sig själva ofta hur man bäst kunde nå dessa unga. En del av de unga påpekar att unga idag inte använder Instagram och Facebook, och en del unga använder inte sociala media överhuvudtaget, så här kunde man kanske hitta andra kanaler. En ung deltagare föreslår en workshop tillsammans med unga, där de unga själva kunde tillsammans med personalen fundera ut hur man bäst kunde nå unga som kunde utnyttja Sveps verksamhetsformer. Samarbetspartners konstaterar också att relationen och förtroendet till en professionell ofta måste skapas före det blir utmaningar, då det finns ett förtroende är det lättare att ta kontakt.

Du måste bygga ett förtroende bland unga för att när de känner att de mår dåligt kanske kommer ihåg att, aj, av den där mänskan kanske jag skulle få hjälp av

(samarbetspartner, Prakticum)

Såsom en av kommunernas representant kommenterar så är marknadsföring av Sveps verksamhet ändå inte endast Sveps ansvar, utan detta ansvar är också kommunernas, att marknadsföra den verksamhet som finns tillgänglig för unga, och i synnerhet svenskspråkiga unga.

5 Sammanfattning

Sveps ungdomsverkstad är den enda svenskspråkiga ungdomsverkstaden i huvudstadsregionen. Verkstaden har varit verksam i 25 år. Verkstadens verksamhet och innehåll har omformats under åren till att anpassas till de behov unga i huvudstadsregionen har idag, unga som behöver stöd med till exempel sysselsättning, studier och arbete, samt socialt och psykiskt välmående.

Syftet med denna kartläggning var att kartlägga den nuvarande verksamheten på Sveps, att dels beskriva det arbete Sveps gör, men också att lyfta upp det arbetssätt som är specifikt för Sveps. Kartläggningen utfördes genom diskussioner med Sveps anställda, samarbetspartners och unga som deltar i Sveps verksamhet. Intervjuerna genomfördes både som individuella intervjuer och gruppdiskussioner. Ett klart önskemål från personalen var att de ungas röst skall höras, därför betonades intervjuer med unga under kartläggningsprocessen.

År 2020 erbjöd Sveps uppsökande ungdomsarbete, gruppverksamheterna StartSteget och Nonstop samt jobbcoaching. Alla tjänster är avgiftsfria och det krävs inga remisser eller utlåtanden för att ta del av verksamheten.

Ungdomsverkstädernas arbetssätt bygger på tanken att deltagarna ska känna sig sedda och hörda samt bli respektfullt bemötta och känna delaktighet (se t.ex. Wrede-Jäntti & Wester, 2016). Sveps arbetar utifrån dessa grunder. Utgångspunkten är att alla unga är värdefulla och ingen i samhället skall lämnas utanför. Sveps ungdomsverkstad stöd är mångfacetterat, stödet utgår från de ungas specifika behov och livssituation. Sveps erbjuder både individuellt stöd, vilket kan betyda handledning, individuella diskussioner, skapa rutiner i vardagen och stöd med praktiska frågor samt gruppstöd, att känna gemenskap, utveckla delaktighet och få kamratstöd.

Även om personalen kan ha olika utbildningsbakgrund och arbetserfarenhet samt arbetar med sin egen personlighet, finns det en gemensam värdegrund som präglar arbetssättet. Det gemensamma arbetssättet handlar om att placera den unga i fokus, att tillsammans med den unga fundera ut vilket stöd hen behöver utgående från hens specifika livssituation.

Sveps utvecklar sin verksamhet kontinuerligt för att anpassa verksamheten för att svara på de ungas behov. Sveps stöder de unga på flera olika sätt. De unga får både individuellt stöd och gruppstöd. Det individuella stödet omfattar psykosocialt stöd, individuell handledning, stöd med rutiner, livshantering samt hjälp med praktiska ärenden, att söka studieplats, arbete och bostad, hjälp med att fylla i blanketter, betala

räkningar, hjälp att kommunicera med social- och hälsovården samt myndigheter, både med myndighetsspråket och byråkrati, och att kommunicera med myndigheter som inte pratar svenska. Gruppstödet består av gemenskapen, att få känsla av delaktighet och kamratstöd, att få upplevelsen av att man inte är ensam med sin situation och utmaningar. Det finns en kontinuitet i det arbete som görs på Sveps, för de unga visar det sig som en kontinuerlig uppföljning av den ungas situation av trygga vuxna som är genuint intresserade av den unga.

De utmaningar och behov som svenskspråkiga unga har skiljer sig inte nödvändigtvis från de utmaningar och behov finskspråkiga har, men däremot finns det skillnader i hur servicesystemet svarar på dessa behov och utmaningar. När man är i en utsatt situation så är det avgörande att man får service på sitt eget modersmål. Många unga kan inte finska, och även om man behärskar finska bra så är det viktigt att man får diskutera på sitt eget modersmål. Modersmålet är ofta känslspråket, och i en utsatt situation är det viktigt att få diskutera på sitt eget känslspråk. Även om den unga som svenskspråkig borde ha rätten att uträtta sina ärenden på sitt eget modersmål, får inte den unga i praktiken alltid betjäning på svenska. Sveps personal stöder unga i kommunikationen dels med finskspråkiga myndigheter, då inte de egna språkkunskaperna räcker till, dels med myndighetsspråket, att förstå begrepp och processen med ansökningar, att förstå vilka tjänster man har rätt till och dels att tillsammans med den unga kämpa för dessa rättigheter. Dessutom är det viktigt att de unga får delta i en finlandssvensk miljö. De unga som deltar i Sveps verksamhet har i regel gått i svenskspråkig skola, och är vana vid den svenskspråkiga kulturen och att vara i en svenskspråkig miljö. Man känner sig mera hemma i finlandssvenska sociala sammanhang, det är en kultur man känner igen sig i.

Året 2020 präglades av COVID-19, så en stor del av verksamheten måste ordnas på distans. Distanstiden visar hur viktigt det är för unga att ha en fysisk plats att träffas på, flera unga konstaterade att distanstiden kändes tung.

Sveps finansiering har under de 25 åren verkstaden varit verksam erhållits för ett år i sänder från flera olika finansiärer. Det är viktigt att Sveps personal är fastanställd, för att skapa en kontinuitet i arbetsättet. Kontinuitet är en viktig del i arbetet med unga med risk för marginalisering, och även för att kontinuerligt kunna utveckla verksamheten. Kontinuerlig finansiering skulle därför vara ytterst viktigt.

Den utvidgade läroplikten och studiemotsvarande verkstadsverksamhet kommer troligen att ställa nya krav på verkstadsverksamheten. Vad detta betyder för ungdomsverkstäderna i praktiken är ännu inte klart, kommer ungdomsverkstäderna få en större roll i att stöda de unga som inte klarar av eller har hittat sin plats i andra stadiets utbildning?

Marknadsföring av verksamhet som riktar sig till unga som kämpar med sitt psykiska välmående är alltid utmanande, de unga har sällan ork att själva söka det stöd de behöver. Marknadsföring av Sveps verksamhet kan ändå inte endast vara Sveps ansvar, utan även samarbetspartners kan marknadsföra den verksamhet som finns tillgänglig för unga.

6 Referenser

Haikkola, Lotta & Kauppinen, Eila (2020) Nuorten korona-ajan yksinäisyys ja näkemykset koronan vaikutuksista tulevaisuuteen. Poikkeusolot – nuorten arki koronan keskellä -kirjoitussarja, Nuorisotutkimusverkosto. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokolma66>

Kuure, Tapio (2011) Svenska Produktionsskolan SVEPS. Analys av behovet av verkstadstjänster bland svenskspråkiga ungdomar i huvudstadsregionen. FSKC Rapporter 3/2011

Lahtinen, Jenni, Haikkola, Lotta & Kauppinen, Eila (2020). ”Etäkoulu oli mukavaa ja sai enemmän vapaa-aikaa, yksinäisyys oli huono puoli” – Nuorten kokemukset etäopetuksesta korona-ajan alussa. Poikkeusolot – nuorten arki koronan keskellä -kirjoitussarja, Nuorisotutkimusverkosto. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokolma69>

Luckan (2017) En utredning om det finlandssvenska ungdomsarbetet. Helsingfors: Luckan.

Nieminen, Jarmo (2018) The One-Stop Guidance Centers and the social engagement of young people. I Mirja Määttä (ed): One-Stop Guidance Center (Ohjaamo) – Ready to offer multi-agency services for the young. Jyväskylä: Kohtaamo (ESF), ELY-Centre Central Finland

SOVARI (2020) Preliminära resultat från Sovari 2020. Resultaten för arbetsverkstäderna. Opublicerade resultat.

Toiviainen, Sanna (2019) Suhteisia elämänpolkuja – yksilöiden elämänhallintaa. Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten toimijuus ja ohjaus. Nuorisotutkimusverkosto.

Westerback, Frida (2016) Ung och i behov av stöd. En analys av den svenskspråkiga servicen inom stöd- och vägledningsservicen Navigatorn i huvudstadsregionen. Magma-pamflett, 4. Helsingfors: Tankesmedjan Magma.

Wrede-Jäntti, Mathilda & Wester, Cecilia (2016) Verkstaden – en laddningsstation. Unga deltagares erfarenheter av erhållet psykiskt och socialt stöd vid arbetsverkstäder i Svenskfinland. Tidsskrift for psykisk helsearbeid, 12(4), 318-329

Ab Det finlandsvenska
kompetenscentret inom det
sociala området - FSKC

Georgsgatan 18 A 8, 00120 Helsingfors

www.fskc.fi

